

YURIY VYKHILAEV. Methods of use the universal hygienic curative health-improving table as mean of increase the locomotorium and mental activity of school and university youth.

In the article reviews the questions of use the universal hygienic curative health-improving table as mean of increase the locomotorium and mental activity of school and university youth, that arrive by means of use the locomotorium loaders of muscles of arm, legs and neck, the questions of use the replaceable and transforming correction elements with massage surface. The use of the table lets possibility wide to use minutes of physical culture, witch promote to increase the locomotorium and mental activity of school and university youth.

Key words: health-improving table, use, activity, locomotorium, mental.

**Гаращенко Р. А., Мовчанюк Н. А.
Київський національний економічний університет**

РОЛЬ ВИКЛАДАЧА ІНОЗЕМНОЇ МОВИ У ФОРМУВАННІ ТВОРЧОЇ ОСОБИСТОСТІ СТУДЕНТА

Актуальна проблема розвитку творчої особистості студента розглядається в статті. Розкривається важливість діяльності викладача іноземної мови у процесі формування мотивів до творчої діяльності майбутнього спеціаліста.

Ключові слова: творчість, творча особистість, соціально-психологічні передумови, комунікативна діяльність, мотивація, мотив.

Вивчення психологічних механізмів обдарованості, пошук талановитих дітей та молоді, створення найсприятливіших умов для їх розвитку становить одну з важливих проблем нашої країни. Творчий потенціал нації можна розглядати як один з видів природних невичерпних ресурсів

Формування творчої особистості – надзвичайно актуальна проблема сучасності. Творчість – складне і водночас комплексне явище, зумовлене різноманітними соціально-психологічними передумови. Вона є умовою становлення, самопізнання і розвитку особистості.

Мета дослідження полягає в розкритті ролі викладача іноземної мови у формуванні творчої особистості студентської молоді.

Завдання полягає у визначенні сутності понять “творчість”, “творча особистість”; аналізі праць відомих науковців щодо характеристики творчості; теоретичному обґрунтуванні важливості ролі викладача іноземної мови у формуванні творчої особистості студентської молоді.

В складних умовах, що постійно змінюються, найкраще орієнтується, приймає рішення, працює людина творча, гнучка, креативна, здатна до генерування і використання нових ідей і задумів, нових підходів, нових рішень. Тому незаперечним є формування творчої особистості ще в навчальному закладі. Вагому роль у цьому відіграє викладач.

Науковці неоднозначно визначають творчість, однак дане поняття поєднують із знаннями, творчістю і комунікабельністю.

Творчість – процес людської діяльності, який створює якісно нові матеріали і духовні цінності, це створення суб'єктивно нового. Творчою називається така діяльність, стверджував Л. Виготський, яка створює щось нове [2]. Творче мислення разом із творчою уявою – це психологічна основа людської творчості, джерело інновацій у всіх сферах діяльності людини.

Філософ А. Спіркін визначав, що творчість – це розумова і практична діяльність, результатом якої є створення оригінальних, неповторних цінностей, виявлення нових фактів, властивостей, закономірностей, а також методів дослідження і перетворення матеріального світу або духовної культури [4].

Видатний психолог М. О. Холодна систематизувала основні підходи до вивчення обдарованості і креативності, завдяки цьому можна розглядати поняття творчості як характеристики діяльності суб'єкта, що відповідає вимогам екстраординарності як її результату, продукту, так і способів здійснення [6].

Тільки та творча робота, яка стає справою життя, знаходить своє рішення, бо вона цілком захоплює особистість, усю діяльність, свідомість і підсвідомість творчої людини.

Оскільки творчість – це вид людської діяльності, то деякі спеціалісти наголошували на можливості виявляти мету творчості (творчої задачі), а також об'єктивні (соматеріальні) та суб'єктивні (особистісні якості – знання, уміння, позитивно творчі якості) передумови для творчості.

Педагогіка, спираючись на психологічні дослідження в галузі творчості, визначила шляхи формування творчої особистості. Виходячи з того, що творчі здібності в певній мірі притаманні кожному студентові, завдання педагогіки вищої школи, зокрема кожного викладача, полягає в тому, щоб розкрити і далі розвивати їх. Розв'язання цього завдання передбачає, зокрема, у з'ясуванні творчої особистості студента, розробки концепції її формування методів певної оцінки рівня творчих можливостей .

Навчати творчості безпосередньо неможливо. Формувати можна лише передумови самостійної творчості – здібності, установки. При цьому педагогічні впливи, спрямовані щодо творчого потенціалу, можуть

включати прийоми, орієнтовані як на конкретний результат так і на спонукання до творчості.

Методика, як розділ педагогіки, досліджує можливості формування і творчих здібностей студентів засобами того чи іншого навчального предмета. Враховуючи психолого-педагогічні дані, викладачі аналізують зміст і структуру навчального матеріалу з метою створення максимально сприятливих умов для розвитку творчих можливостей кожного студента. Роль методичних наук в цьому плані відіграє вирішальне значення. Адже найблисучіші досягнення тієї ж психології набувають суспільної цінності лише за умов їх ефективного практичного використання. Але результат досліджень абстрактних наук не можуть бути безпосередньо впроваджені в навчальну практику. А тому необхідний опосередковуючий етап: розробка відповідної концепції і конкретних методик навчання.

Для одного викладача творчий підхід до навчального матеріалу – це здібність студента творчо розвивати і доповнювати точку зору викладача. А з іншого – це вміння студента відстоювати іншу, може і протилежну точку зору.

Межі творчості можуть бути різними, але у всякому випадку під час творчої діяльності відбувається відкриття чогось нового, розвиток діяльності за ініціативи творчої людини. До творчої діяльності може спонукати людину і оточуюче середовище. Поряд із поняттям творчості і творчого мислення в психології зустрічається “креативність”. За тлумаченням психологів цей термін визначає людину до творчості.

Американський вчений П. Торенс виділив такі основні параметри креативності:

- творча продуктивність;
- оригінальність (здібність вигадувати нові ідеї, які можуть дивувати);
- гнучкість (здібність до всебічного розгляду предмета, здібність враховувати при прийнятті рішень різні обставини);
- деталізація (здібність працювати над ідеєю, працювати над нею стільки скільки необхідно щоб надати їй закінчений вигляд).

Безумовно, праця викладача повинна мати творчий характер. Поняття “педагогічна творчість” доцільно поєднувати із професійною творчістю. Викладацька творчість зберігає загальну послідовність творчого процесу:

1. Перед викладачем систематично виникають ті чи інші завдання дидактичного або виховного характеру, які іноді мають вигляд проблемних

ситуацій. Викладач повинен їх осмислити, дати загальну оцінку, звернути увагу на головне від чого виникає задум майбутнього впливу.

2. Відбувається усвідомлення і уточнення конкретної мети впливу на перебіг проблемної ситуації. Це може бути виховні заходи, педагогічний вплив, різноманітні заняття (семінари, практичні заняття).

3. Накопичення спостережень за об'єктом майбутнього впливу.

4. Вибір і реалізація одного із варіантів впливу.

5. Безпосередній аналіз педагогічного впливу і його критична оцінка.

Якщо виділяти в діяльності викладача загальне для творчості, потрібно відмітити, що:

1. В педагогічній творчості між стадіями немає проміжку часу, тому що процес навчання і виховання безперервний і його не можна зупинити.

2. Протягом однієї академічної години перед викладачем можуть виникнути проблемні ситуації, які потребують термінового творчого вирішення. Обмеженість в часі спонукає до того, що зменшується можливість вибору найкращого із варіантів і призводить до великого емоційного навантаження.

3. Педагогічна діяльність потребує від викладача максимально володіти собою, володіти прийомами психотехніки, яка допомагає впливати на аудиторію.

4. Творчість викладача безпосередньо пов'язана із творчістю студентів.

В чому ж виявляється педагогічна творчість? Педагогічна творчість – це найвищий рівень педагогічної діяльності, що виявляється в творчості викладача, в постійному удосконаленні мистецтва навчання, виховання і розвитку людини. Педагогічну творчість психологи та педагоги розглядають як стан педагогічної діяльності під час якого відбувається створення нового у змісті, організації науково-практичних проблем.

Педагогічна творчість перш за все пов'язана із особистістю викладача, з комплексом його якостей, які допомагають забезпечити високий рівень самоорганізації професійної діяльності. Необхідність володіння іноземними мовами усвідомлюється все частіше. Навчання іноземній мові сьогодні розглядається під кутом зору навчання комунікативної діяльності, тому викладачеві слід пам'ятати, що навчання спілкуванню тісно пов'язане із формуванням уміння слухати і розуміти співбесідника, слідкувати за

перебігом його думок, прогнозувати його висловлювання. Не кожен викладач вміє дотримуватись цих правил.

Кожна людина має свій творчий стиль тому для викладача важливо враховувати творчі здібності студента, розпізнати його індивідуальні особливості, формувати навички і вміння керувати творчим процесом.

До числа якостей, які характерні для педагога – професіонала можна віднести інтерес до людей, зворотній зв'язок, артистизм, оптимізм, відсутність тривожності тощо. У вірному творчому підході до організації начального спілкування на заняттях з іноземної мови значно підвищиться вплив викладача на формування особистості студентів. Для цього необхідно на заняттях проводити театралізовані заняття, заняття – гру, коли перед студентами ставляться завдання режисерського та акторського плану. Це вимагає від студентів усвідомлення і правил мовної поведінки, розуміння рольових і особистісних властивостей свого партнера, необхідність користування великим багажем мовних засобів тощо.

На заняттях, присвячених розвиткові творчості, необхідно передусім створити вільну ігрову атмосферу, спрямовану на забезпечення комфортності спілкування, впевненості у своїх силах, творчих можливостях і відповідному потенціалі інших членів групи. На цій основі вже можна продовжувати роботу щодо тренінгу спеціальних творчих моментів (скажімо, бачення задачі й самостійна постановка, формування задуму тощо) в ігрових та інших умовах.

Спілкування іноземною мовою, зокрема, діалоги, висловлювання за певною темою, дискусії, обговорювання певних проблем спрямовані на реалізацію мовного впливу. На жаль, на практиці дані критерії здебільшого не беруться до уваги.

Пропонуючи студентові висловитись з певної теми, викладач допомагає і стимулює, як здається викладачеві, до його творчого осмислення і мови, таким чином не даючи студентові самостійно висловити свою думку. В даному випадку викладач повинен вислухати пояснення, а тільки потім вказати на допущені помилки.

Творча особистість, на думку В. Андреева, – це такий тип особистості, для якої характерна стійка, високого рівня спрямованість на творчість, мотиваційно-творча активність, що виявляється в органічній єдності з високим рівнем творчих здібностей в одній або кількох видах діяльності [1].

В. Моляко вважає однією із найважливіших якостей творчої особистості прагнення до оригінальності, до нового, заперечення звичного, а також високий рівень знань, уміння аналізувати явища, порівнювати їх, стійку зацікавленість певною роботою, порівняно швидке й легке засвоєння теоретичних знань і способів діяльності, систематичність і самостійність у роботі [3].

Творчі здібності особистості – це синтез її властивостей і рис, що характеризують ступінь їх відповідності вимогам певного виду навчально-творчої діяльності й зумовлюють рівень результативності цієї діяльності. Безперечно, значну роль у розкритті творчих здібностей студента відіграють мотиви і воля. Тому на заняттях з іноземної мови викладачеві необхідно формувати і збагачувати мотиви творчої діяльності майбутнього спеціаліста, розвивати інтерес до творчості. Виховний вплив стимулює ідейно-моральне усвідомлення мотиву, що виник, розширює духовні та фізичні можливості досягнення цілей і певних результатів діяльності.

Процеси, методи, засоби спонукання студентів до продуктивної пізнавальної діяльності знаходять своє відображення в мотивації. Мотивація як процес змін станів і відношення особистості ґрунтується на мотивах, під якими розуміють певні чинники, що змушують особистість здійснювати певні вчинки. Мотивами характеризується відношення студентів до навчання, зокрема, до вивчення іноземної мови, взаємозв'язок потреб та інтересів, прагнень та емоцій.

Мотивом може стати тільки усвідомлена потреба й тільки в тому разі, якщо задоволення цієї конкретної, багаторазово проходячи через етап мотивації, безпосередньо переходить в дію [5]. Мотив прагнення до успіху – це стійка диспозиція особистості переживати гордість і задоволення при досягненні успіху. Вивчення і вірне використання діючих мотивів, формування необхідних, які спрямовують розвиток особистості і скеровують її в потрібному напрямку – головне в педагогічній праці.

Робота з обдарованими студентами вимагає належної змістової наповненості занять, зорієнтованості на новизну інформації та різноманітні види пошукової аналітичної, розвиваючої, творчої діяльності. Вона під силу висококваліфікованим, небайдужим до свого предмета викладачам.

Формами роботи можуть бути групові та індивідуальні заняття, факультативи.

Зміст навчальної інформації має доповнюватись науковими відомостями, які студенти можуть одержати в процесі виконання додаткових завдань у той же час, але за рахунок вищого темпу обробки навчальної інформації.

Серед методів розвитку творчості студентів мають превалювати самостійна робота, пошуковий і дослідницький підходи до засвоєних знань, умінь і навичок. Контроль за їх навчанням повинен стимулювати поглиблене вивчення, систематизацію, класифікацію навчального матеріалу, перенесення знань у нові ситуації, розвиток творчих елементів у їх навчанні. Домашні завдання повинні мати творчий, диференційований характер.

Специфічне поєднання різних властивостей розуму, їх стійкий вияв у процесі розв'язування різних задач характеризують стиль інтелектуальної діяльності, той самий "єдиний інтелект" особистості, за допомогою якого людина не тільки пізнає, а й перетворює навколишній світ, активно впливає на нього, будує стратегію свого життя і реалізує її упродовж багатьох років. Найвищим ступенем розвитку інтелекту є така його структура, яка забезпечує творче перетворення дійсності, творчість у її різноманітних видах і виявах.

Тільки та творча робота, яка стає справою життя, знаходить своє рішення, бо вона цілком захоплює особистість, усю діяльність, свідомість і підсвідомість творчої людини. Творче мислення разом із творчою уявою є підґрунтям психологічної основи людської творчості, джерелом інновацій у всіх сферах діяльності людини.

Звичайно, безпосередньо навчати творчості неможливо, але існують різні цікаві методики активізації творчої діяльності, спрямовані на відповідну актуалізацію мислення, уяви. До таких методик можна віднести, рольову гру, самостійну роботу, "брейн-стормінг", тренінги тощо. Так, Ю. Л. Трофімов, зокрема, описуючи процеси формування здатності до творчості, використовує такі поняття як тренінговий вплив [5].

Інтелектуально-творчий тренінг, тобто розгорнуту систему гнучких впливів на особистість, спрямовану на формування здатності до творчості, слід відрізнити від прийомів, або методів, активізації творчості "під конкретну задачу", тобто методів пошуку конкретного технічного або наукового вирішення. Разом з тим знайомство з такими методиками, їх практичне застосування сприяють нагромадженню творчого потенціалу.

Системи творчого тренінгу, як правило, містять у собі комбінації багатьох методів, вони орієнтовані не на конкретний результат, а на поштовх до творчості, нагромадження відповідного потенціалу, відстрочену творчу ефективність. Творчість – це не лінійний процес, у ньому бувають і підйоми, спади, плато. Найвищий кульмінаційний творчий стан психологи називають натхненням. Це стан найвищого піднесення, коли пізнавальна й емоційна сфери поєднані і спрямовані у розв'язування творчої задачі. Людину в стані творчого натхнення нібито несе потік позитивної енергії. інсайтів, осяяння.

Людина яка перебуває у стані творчого натхнення, як підкреслює Ю. Л. Трофімов, має ніби вплив на інших людей, часто може переконати їх, схилити до своєї думки, ідеї, повести за собою. Особистісну цінність, що надає можливість такого ситуативного впливу на інших, пов'язаного з власним натхненням, називають харизмою [5].

“Харизматичний лідер”, це лідер який веде за собою не стільки глибинною переконання, скільки власним надихаючим прикладом.

Доречно коли викладач буде харизматичним, користується повагою і авторитетом у студентів, тому що творчий студент є дзеркальним відображенням викладача. При цьому викладач повинен не тільки бути творчим найвищого рівня, а й мати предметно-змістове натхнення.

Таким чином, можна стверджувати, що важливою передумовою розвитку творчої особистості студентів є формування в нього інтересу до вивчення іноземних мов, тому що сьогодні особливо актуальне питання про володіння іноземною мовою фахівцями всіх напрямів. Формувати і розвивати творчу активність студентів може лише творчий викладач.

Використана література:

1. Андреев В. И. Диалектика воспитания и самовоспитание творческой личности. – Казань, 1998. – 238 с.
2. Выготский Л. С. Проблема развития способностей. // Вопросы психологии. – 1996. – № 5.
3. Моляко В. А. Психология решения школьниками творческих задач. – К., 1983. – 94 с.
4. Спиркин А. Г. Философия : учебник. – М. : Гардарики, 2000. – 803 с.
5. Психологія / за ред. Ю. Л. Трофімова. – К. : ЛИБІДЬ, 1999. – 557 с.
6. Холодная М. А. Психология интеллекта : парадоксы исследования. – Томск : Изд-во Томск, ун-та; М. : Изд-во “Барс”, 1997. – 392 с.

ГАРАЩЕНКО Г. А., МОВЧАНЮК Н. А. Роль преподавателя иностранного языка в формировании творческой личности студента.

В статье рассматривается актуальная проблема развития творческой личности студента. Раскрывается важность деятельности преподавателя иностранного языка в процессе формирования мотивов к творческой деятельности будущего специалиста.

Ключевые слова: творчество, творческая личность, социально-психологические предпосылки, коммуникативная деятельность, мотивация, мотив.

GARASHCHENKO R. A., MOVCHANYUK N. A. The foreign teacher's role in forming a student's individual creative character.

The urgent problem of developing student's individual creative character is under consideration in the article. The importance of a foreign languages teacher in the process of forming the motives for the future creative professional activity is revealed.

Key words: creativity, individual creative character, socio-psychological pre-conditions, communication, motivation, motive.

**Грива О. А., Ремньова А. Г.
Національний педагогічний університет
імені М. П. Драгоманова**

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ПІДХОДИ ДО ВИХОВАННЯ ТОЛЕРАНТНОСТІ В УЧНІВ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ІСТОРІЇ

У статті висвітлені теоретико-методологічні підходи до виховання толерантності особистості підлітка в процесі вивчення історії в загальноосвітніх навчальних закладах України.

Ключові слова: виховання, підхід, толерантність, толерантна особистість, вивчення історії, підліток.

Реалії сучасного життя – релігійна, політична, етнічна нетерпимість, ворожість та агресія, конфлікти у полікультурному суспільстві – вимагають вирішення проблеми самозбереження та безпечного мирного співіснування у середовищі. Нетерпимість є однією з найбільших глобальних проблем людства на сучасному етапі. Один з можливих шляхів подолання нетерпимості – це виховання молоді в дусі миру та взаєморозуміння, толерантного ставлення до прав та інтересів усіх народів і націй. Проблема толерантності є актуальною для українського суспільства і пов'язана з подоланням внутрішньої роз'єднаності, в тому числі політичної, соціальної, релігійної. Толерантність може надати унікальну можливість людству для взаємозбагачення і взаєморозуміння, для співпраці і створення соціальної міжнаціональної стабільності. Тому педагогіка толерантності має стати методологічним підґрунтям сучасного освітнього простору, в якому